

Két évtized

A nukleáris medicina Szegeden

"A harmadikon, a sarkoban" Így igazítja el a belklinikai portása az érdeklődő betegeket, vagy a látogatókat. Ki tudja, naponta hányszor? Hiszen elegendő a magas lépcsősor megjárása után megállítani végre a fölirátot; sugárgyógyászati Talán már az olvasók is tudják, a SZOTE izotópdiaosztikai laboratóriumáról van szó; az egyetemen általános helyszíneiben valóban a "sarkokba szorult", a lakusnak titkos, kisse féltelmes, mindazonáltal országos és nemzetközi jó hírnévnek örvendő intézményről. Amely pontosan húsz éve működik abban a néhány sarkoszámban.

— 1962 novemberében négyen kezdték itt a munkát — ha a takarítótól is beszámítom. Az ország néhány más klinikáján pár évvel korábban készültek el az izotópdiaosztikai laboratóriumok. Hetényi Géza professzor már 1957-ben Szegeden is elindította a teremt, két év múlva, Julez Miklós professzor irányításával, támogatásával újra naivrendre került létesítésnek úgynevezett a beruházások már akkoriban is időigényeltek. Mindazonáltal még az indulás évében hét beteget vizsgáltunk meg.

Csernay László egyetemi tanár, a laboratórium vezetője, szívesen idézte a húsz-

éves emlékeket. Pedig a két évtized alatt — a hely szűkösségét nem számítva — minden megváltozott. A jubileumokon szokásos ugrászerű fejlődésről beszélni, ezáltal valóban elkerülhetetlen, hiszen nem egyszerűen arról van szó, hogy maga a tudományág az izotópdiaosztika fejlődött, hanem arról is, hogy hazai alkalmazásában főszerepet vállalt magára a szegedi laboratórium.

— Az idén 15 ezer beteget vizsgáltunk meg. Húsz éve, mint említettük, öblt hét betegünk, és három-négy vizsgálati módszerünk. Most 45-féle eljárással dolgozunk, és túlság nélkül mondhatom, hogy az utóbbi években a Magyarországon alkalmazott új vizsgálati módszerek közül nagyon sokat a mi intézetünkől vették át.

Ezeket a hasábokon is többször írtunk már a laboratóriumunkban folytatott tudományos munkáról: a számítógépes adatfeldolgozás az izotópdiaosztikában úgyszólván "monopolvégenyessége" a szegedi intézetnek. Nemcsak Ithón, de a szocialista országokban is azokat a számítógépes programokat használják, amelyeket a szegedi laboratórium orvosi dolgozói készítették.

A SEGAMS-rendszer az évek során olyannyira bővült, hogy a pillanatnyilag

rendelkezésre álló program-sorozat (SUPER-SEGAMS) egyszerűen kimeríti az itt használatos számítógépek lehetőségeit, tovább aligha bővíthető.

E dinamikusan fejlődött tudományág révén a betegekre viszonylag veszélytelen beavatkozásokkal lehet láttatni az emberi test szerkezet és mérni funkcióit. A nukleáris medicina összekapcsolását a számítástechnikával korunk tudományos csodái között bámúlhatjuk. Talán ezért lehetnek elfogultak e tudományág népszerűsítői és — más előjellel — azok a hivatalok és intézmények is, amelyek tisztelt: az anyagi fedezetet biztosítják az izotópdiaosztikában használatos rendkívül drága műszerekre.

— Való igaz, hogy jó néhány betegség megállapítására lehetetlen másfajta eljárásokkal, avagy alkalmazásokkal jobban megterhelni a beteget, mint az izotópos eljárás. Ez olyan információkat is adhat, amelyek más orvosi képzeltető módszerek értékelését kőkötetessék. Az élel tény viszont, hogy a diagnosztikában minden eljárás és módszer fontos, nem állítható az éle valamelyik, mint egyedül üdvözítő; kell a röntgen-, az ultrahangos vizsgálat és a többi. Az izotópos is. Sok laboratórium van már az országban, újjak is, a szakmánk pedig: hiányszakma. A jubileumon arra gondolok, hogy többen lehetnének a fiatal izotópdiaosztikai szakemberek. Akkor talán a következő tíz évben annyit fejlődhet a szakmánk, mint az elmúlt húsz alatt.

S. E.

Csendes jubileum

Tízéves a Pályaválasztási Tanácsadó

A Csongrád megye Pályaválasztási Tanácsadó Intézetét tíz esztendője hozták létre, mert tizennégy esztendősen már akkor sem volt könnyű dönteni egyetlen diáknak sem jóvendőjéről, soráról. Létrehozták, mert a tudományos kutatók világszerte kimutatták, hogy túlságosan sok a pályakorrekció, s ezek többsége a hibás döntések következménye.

A pályaválasztási tanácsadás, ahogy mondani szokták, rendkívül komplex munka: összhangba kell hozni a gyereket és szülőjét úgy, hogy a munkaerő-tervezés is a terveknek megfelelően alakuljon, megvalósuljon a népgazdasági érdek.

Tíz év még nem nevezhető történelmi időszaknak — mondta tegnap délután az intézet fennállásának tizedik évfordulóján rendezett tudományos ülésen dr. Kapás Pál igazgató — de egy kisebb közösség életében már számottevő tényező. S hogy ez az ő esetükben mennyire így van, azt bizonyítsa néhány fontosabb adat.

A megfontolt pályaválasztáshoz szükséges információkat évente majdnem tízezer diáknak és szüleikhez juttatják el. Ez persze csak úgy lehetséges, hogy munkájukat 170 iskolai pályaválasztási felelős és 151 územekben dolgozó megbízott segíti. Tavaly például 694 rendezvényt tartottak; ezen majdnem tízhezézer ember volt ott; az előadók hallgatta 3 ezer szülő, ezer fiatal vett részt pedagógiai és pszichológiai tanácsadáson, kétezzer diákot vittek el csoportos üzemlátogatásra; szerveztek pályaválasztási vetélkedőt és sok rendezvényt is.

Tíz esztendő alatt valamilyen formában — előadások

vett részt, kiadványaikat olvasták — Csongrád megye lakosságának a fele került kapcsolatba az intézettel. Legtöbbször a kétfeltes 13 ezer példányban megjelenő Pályaválasztási tájékoztató forgatták. Ez a százhúsz oldalas kiadvány nemcsak arról tudósít, hogy milyen továbbtanulási lehetőségek vannak ebben a megyében, felhívja a figyelmet az országos beiskolázás középfokú intézmények kínálta lehetőségeire is.

Nem kis feladatokra vállalkoznak a Pályaválasztási Tanácsadó Intézet munkatársai, sokszor a késő este is vidéken találják őket egy-egy elhúzó szülő értékelésén, van olyan nyolcadikos diák, akinek ügyében hetekig leveleznek telefonon. Szívesen teszik. Biztosan így van, hiszen ehhez a munkához szükséges az elhivatottság érzete is.

A jubileumot, az intézet fennállásának tizedik évfordulóját is munkával ünnepeleltek. Az aktivisták tudományos ülésen vettek részt a Technika Házában, ahol négy előadást hallgattak meg: az előadók dr. Gyúrók Mária, dr. Zsuzsanna, Csécs László és dr. Wolford József voltak. A szó esett a tanulóknak igényesintéjéről, arról, hogy a tanárok hogyan ismerhetik meg jobban tanítványaikat, miért fontos, hogy legyenek a szakmunkások iskolából, s végül a pályakezdő fiatalok beilleszkedéséről.

A tudományos előadások után tartott rövid ünnepségen ötvenhárom tízéves eredményes pályaválasztási kapott emléktárgyat. A jubileumot a megyei pártbizottságot Bessenyi Zsolt, a megyei tanácsot dr. Csányi Mátyas, az úttörővetségi vezető Várné Ferő Mária képviselte.

A SZOTE tudományos ülésének sorozatában ma, kedden délután 4 órakor a Központi Izotópdiaosztikai Laboratórium jubileumi előadásait rendezték meg. Az oktatási épületben Csernay László egyetemi tanár a nukleáris medicina szegedi húsz évéről számolt be. Munkatársai pedig hat előadásban mutatták keresztmetszetet a laboratóriumban folytatott diagnosztikai és kutatómunkáról.

Zajcsökkentés a vasútnál

Az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület zajcsökkentési szakosztálya szegedi szervezetének rendezésében holnap, szerdán délután fél 3-kor, a Technika Házában Kelemen Lajos és Koblenz József tart előadást Ipari zajcsökkentési vasúti járműjavító üzemek címmel.

Az országgyűlés kereskedelmi bizottságának ülése

Nyers Rézső elnökletével hétfőn, tegnap ülést tartott az országgyűlés kereskedelmi bizottsága. Veress Péter külkereskedelmi miniszter tájékoztatója alapján megtárgyalták a nem szocialista országokkal, első sorban a fejlett nyugat-európai tőkés államokkal való kereskedelmi kapcsolata-

Serdülőkről, éretten

Bármennyire elképzelhetetlen ez ma még — 6k a jövő évezred első százada közepének leendő bölcs öregel. Könnyen kiszámítható: azok, akik 1967-ben, 1968-ban, 1969-ben születtek, úgy 2010 és 2020 között fognak az idős, tapasztalt emberek józán felháborodni azon, hogy milyen is ez a mai — vagyis akkori — ifjúság, ők bizony egészen másminvének voltak, amikor annyi idősök voltak, mint azok. Bizony egyszer a mai kamazsoknak — serdülőknék és tizenéveseknek — is lesznek gyermekeik, sőt unokáik is. Ezvele az azonban még csak gyerekek, akik azonban már túl vannak azon, hogy gyerekeknek tekintés önmagukat, de még nem rendelkeznek, nem rendelkezhetnek a felnőttok felolasságáért, tapasztalatával. S éppen ezért masatartásukkal, gyákran kihívják az idősebbek ellenszenvét, haragját. Mi sem gyákróbb, mint az az állítás, hogy elkényeztetett, tiszteletlen sőt pimasz serdülőkkel van dolgunk, s mi lesz az országból, ha majd ezek a korosztályok felnőnek. Vaion képesek lesznek-e megállni helyüket az életben? És vaion milyen lesz az élet, ha majd ők határozzák meg?

A pszichológusok és a jó pedagógusok egyre határozottabban hirdetik, hogy megértéssel, tapintattal kell kezelni az ifjúságot, s különösen azokat a lányokat és fiúkat, akiknek testük már érett, de gondolkodásuk még nem lehet az. A tizenéves-tizenhat évesek keresik a helyüket a világban, ahol később a nagy-nagy többség majd megtalálja azt, s ez az útkeresés bizony családi és iskolai súrlódásokkal járhat. És minél inkább parancsszóval és kinyilatkoztatásokkal próbálják a szülők vagy tanáraik „eliasztani” a gyerekeket az útvesztőkben, annál kevésbé hatnak rájuk. Mert igaz ugyan, hogy ezek a többnyire rendezetlen, de mégis minden iránt érdeklődő gyermekek még nem elég okosak ahhoz, hogy felfozják életünk és a mai világ dolgait a maguk bonvoltságában, de annyira már gondolkozó lények, hogy megérassák az ellentmondásokat, elutasítják a felszines és álmagyarázatokat, szembe szálljanak a hamis, leegyszerűsítő érveléssel, a csupán vagy naivsárral a tekintélyvel ellőző világszókkal. Lehet, sőt gyákró, hogy mindez nem a lehető lezudvariasabb stílusban tessék, sokszor valóban nehezen elviselhető a modoruk az idősebbekkel szemben, de azért egyszerűen illemtani kérdéseket mégsem lehet kezelni az idősebb serdülőkhöz való viszonyát.

A pszichológusok és pedagógusok nem győznek kíméletet, mézértést kérni a családoktól, a társadalomtól a kamazskori nehézségekkel küszködők számára. Minden bizonnyal nekik van igazuk: ha egyszer a tudomány álláspontja az, hogy minden ember átvesz életének egy ilyen labilis szakaszán, akkor magától értetődő, hogy a már stabil állapottal, megfelelő tudással, életp tapasztalattal rendelkező idősebbek legyenek megértéssel. Már csak azért is, mert — szintén tapasztalati tény — fordítva ezt amúgy sem várhatják. Igen ám, csakhogy könnyebb ezt az elvet hirdetni, mint a gyakorlatban megvalósítani. A történelmileg kialakult iskolarendszer például olyan, hogy a pályaválasztás, az egész életre kiható döntés a gyerekek nagy részénél tizennégy-tizenöt éves korban válik időszerűvé. Ez túlságosan korai időpont. Akiknek maszkuról dönteniük kellene, nem rendelkeznek, mert nem is rendelkezhetnek elegendő köz- és önismerettel. Marad az inkább szülői, mint saját elhatározás. Ezt ugyan sokat és sokan ostorozzák, de vajon elképzelhető-e, hogy éppen ebben a sorsdöntő ínyben, legven döntő szava evlányunk vagy fiúnak, akinél egyébként azt is számon kéri a szülők, hogy hol volt és mit csinált szombat délután hattól nyolcig, s ha nem kérk számon, s a gyermek rossz útra téved, akkor a társadalom az anyától és apától számon-kéri a számon-kérés elmaradását?

P. I.

Bizony, nem könnyű a bakfisok, kamazsok helyzete azért sem, mert életük jóval szabályozottabb, mint a környezetükben élőké. Nyolcadik osztályba járó gyerekek szüleinél első idei értekezleten az osztályfőnököknél elsorolták a tanulóokra vonatkozó nevelési terv szerinti követelményeket, egészen az általános iskola befejezéséig. Húsz percig tartott a felolvasás, s a szülők inkább döbbenet, mint érdeklődéssel hallgatták. Röviden: a rendszeres, napj három formostól kezdve a színművek élvezetétől a rendszeres lesto mozgásra is időt szakítva, a versak önlő értelmezéséig, a közösségi magatartástól a saját személyiség kibontakoztatásáig a néptanulásig és az egyén helyzetének összekövetéséig, minden elvárnak ezektől a tizennégy-tizenöt éves gyerekektől. Akik — és ez megingt csak szinte minden szülői értekezleten elhangzott — fevelmeztelenek, lusták, tiszteletlenek stb. stb. Volt, ahol nem követte vita az elhangzottakat. Másutt viszont szerencsére akadtak szülők, akik szóvá tették: ha egyszer a serdülő tudományosan oylanok, amilyenek, miként lehet azt várni tőlük, hogy a felnőttekkel szemben állított mérceket messze túlhaladják? És vajon nem lesz-e a túlságosan magas mércének az a következménye, hogy a bakfisok, kamazsok még makacsabban válnak, s azt sem lehet elérni velük, amit el lehetne?

Az ifjúság és társadalom kérdéséről már régen folytak viták de olyan felolasság-nyeljes és alapos tanácskozás, mint legutóbb Nyiregyházin, talán még az utolsó nevezdészámban sem volt. Igaz, a serdülő még csak az ifjúkor határán áll, mégis rendkívül fontos korosztályról van szó. Eppen serülékenységükönél — és remélem, nem értenek félre — kiszolgáltatottságuknál fogva. Ha tudjuk is, hogy még nem felnőttek, még csak nem is ifiak, mégiscsak abból kell kiindulnunk, hogy józok van megpróbálni kihozni az őket érő számos hatás, az őket is bombázó tencsennyi információk közepette. És arra kell válszást adni, ami érdekli őket. És bár úlsámban nem szokás más úlsákokat, mint társadalmi intézményeket említeni, a KISZ „tínlapia”, az Ifjúsági Magazin valóságos missziót tölt be, amikor egymásután lebbenti fel a fátylat azokról a „titkokról”, ami eddig is érdekelte a 14-16 éveseket, de „majd később” jelszóval előzárta feltárástukat. Egy, de nem a legutolsó kérdés például a szexuális felvilágosítás, hiszen ebben az életkorban a testi éréssel együtt óhatatlannal így-úgy meg kell tudnia a lányoknak és a fiúknak is, mit jelent az érettség, s ami ettől a problémakörtől elválaszthatatlan, az éret gondolkodás. Nos, akadnak feltevések, sőt pedagógusok is, akiket a nyílt beszéd felháborít.

És akik még mindig úgy gondolják — és ez nemcsak erre a témára vonatkozik —, hogy amit a gyerekeknek tilos kimondaniuk, megkérdőjelezni, megvitatni, az nincs, az nem létezik, az nem foglalkoztatja őket. Mi sem hamisabb és károsabb, mint a serdülőekkel szemben ilyen magatartás. Egy régi, rossz erkölcsnek aláozott, felvilágosult embertől igen vaskalaposan maradványait őrzik meg sokan, s ami nagyobb baj, néhol még sikerül magatartási normának álcázniuk.

A mai magyar társadalomban, amely egyre nyíltabban néz szembe a felvetődő kérdésekkel, jó esélvünk van arra is, hogy az eddigieknél jobban szót értsünk serdülőkorban levő gyermekeinkkel. Türelmesen, okosan, s kamazsok, bakfisok többnyire akaratlanul elkövetett sértéseit inkább elviselve, mintsem kibontakozó ember önértékükben őket megsértve. Egy tapasztalt embert nem arról lehet megismerni, hogy folyton érkezői évtérre hivatkozik, hanem abból, hogy azokat hasznosítani és másokkal elfogadtatni is képes.

P. I.

Elutazott az SZMBT-küldöttei

Hétfőn elutazott Budapestól a Szovjet-Magyar Baráti Társaság küldöttei, amely a Magyar-Szovjet Baráti Társaság meghívására Jevdokija Karpovának, az Orszországi SZSZK Minisztertanácsa elnökhelyettesének, az SZMBT alelnökének vezetésével tartózkodott hazánkban.

A vitában felszóltak: Kovács István (Pest megye), Novák Pálné (Heves megye), Radnóti László (Somogy megye), Sándor József (Budapest), Németh István (Hajdú-Bihar megye), Váci Istvánné (Komárom megye), Nyers Rézső (Bács-Kiskun megye) képviselők.